

vsled katerih je ostala ugodna prilika ne-porabljenosti, znani so predobro slovenski javnosti. Pač pa (s ponosom) izjavljamo, da je to dejstvo najkrepkejši dokaz narodne zavesti slovenskih staršev in najlepša ocena koristi, ki bi jih naša mladina imela od šol, ki so se šele tekom vojne domislile postati vse vsem, a so bile prej ognjišče italijanstva, ki je vselej ravnalo s Slovenci kakor s pastorko. Zaupanje pa ni rastlina, ki z vetrom vzraste in z vetrom izgine. — Gorican.

—g— **Gojencem in gojenkam goriških učiteljskih šol**, ki so v šolskem letu 1914/15 dovršili tretji letnik, je dovolilo naučno ministrstvo, kakor smo doznali iz zanesljivega vira, da napravijo zrelostni izpit meseca julija t. l. v Ljubljani pred posebno komisijo, sestavljeno iz goriških srednješolskih učiteljev.

Tržaške vesti.

VSEM VODSTVOM ZASEBNIH SLOVENSkih LJUDSKIH ŠOL IN VODSTVU ŠOLE PRAVOSLAVNE OBČINE V TRSTU.

Glasom razpisa c. kr. ministrstva za nauk in bogočastje, izdanega 25. majnika 1916., št. 14761, je c. kr. ministrstvo za poljedelstvo naglašalo potrebo posvečati za tekoče leto posebno pozornost nabiranju travnih semen. — Ker naši kmetovalci ne uvažujejo dovolj pridelovanja travnih semen, kar je obžalovanja vredno, je država prisiljena v normalnih časih dobivati travna semena po večini iz sedaj nam sovražnega inozemstva. — Ker pa letos izostane uvoz, bi bilo pričakovati pomanjkanje semenja za obdelovanje travnikov in pašnikov, ako bi se ne porabilo in izkoristilo divje rastoče semenje. — Poljedelsko ministrstvo je zaradi tega dostavilo glavnim kmetijskim korporacijam (dež. kmet. svetovalstvu, kmetijskim družbam) posameznih dežel objave c. kr. kontrolne postaje za semena na Dunaju »nabiranje in pridelovanje travnih semen 1916.« in spomenico o nabiranju travnih semen s prošnjo, da se posveti pridobivanju in nabiranju travnih semen posebna pozornost ter da se uvede po v obeh tiskovinah podanih navodilih primerna akcija v svrhu, da se nujno odpomore sedanemu pomanjkanju travnih semen. — Ako bi kmetijske korporacije ali deželne kmetijske družbe zaprosile sodelovanje šolske mladine, se naroča vodstvu šol in učiteljskim v ta namen, kakor za vsa kmet. dela, opravičiti šolske zamude. — Izven tega Pr. 123/233, da naj se ob žetvi uporablja šolska mladina in naj se v ta namen opravičijo vse šolske zamude, oziroma dovoljujejo v najširšem obsegu oproščanja šolskega obiska in to zlasti za učence višjih oddelkov. Kakor je bilo že sedaj določeno z oblastvenimi odredbami, naj bodo tudi odslej učenci na razpolago staršem ali tudi drugim kmetovalcem, da pomagajo pri kmetijskih delih.

Trst, 24. junija 1916.

Dr. Fabrizi I. r.

—t— **Početniški tečaji** za učence višje obrtne in umetniške šole, kakor tudi za vajence in pomožne mladostne delavce se bodo vršili tekom letošnjih počitnic v Trstu. Za gori navedene učence se vrše tečaji jutraj, za vajence in delavce pa deloma zvečer, deloma jutraj, kakor je pač kateri prost. Pouk popolnoma brezplačen. Vpisovanje od 17. do 22. t. m.

—t— **Trgovska akademija v Trstu.** C. kr. trgovska akademija v Trstu je poleg šestih dijakov italijanske narodnosti dovršil tudi naš rojak Vinko Del Linz ter z odličnim uspehom napravil zrelostni izpit. Vinko Del Linz je sin znanega trgovca in posestnika Petra Del Linza v Hruševju pri Postojni.

—t— **Konvikt za italijanske učence na Dunaju.** Namestništvu svetovalstva v Trstu objavlja, da je v konviktu, ki ga je ustanovilo c. kr. notranje ministrstvo za srednješolce-begunce italijanske narodnosti na Dunaju, prostih še 120 mest. Gojenci imajo na državne stroške knjige, stanovanje in hrano. —

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu** je zaključila šolsko leto 1915/16. Učencev je bilo v prvem tečaju 29 in 6 hospitantk, v drugem tečaju 14 in 3 hospitantke, v pripravljalnem tečaju 24. Šolsko leto 1916/17 se prične 16. septembra.

Istrske vesti.

—i— **Draginjska doklada istrskemu učiteljskemu.** Dne 27. junija sta se predstavila pri deželni upravni komisiji v Poreču za slovensko učiteljsko tov. Fr. Venturini, šolski voditelj v Borštnu in tov. Fr. Zorzenon, šolski voditelj iz Milj za italijansko učiteljsko, da pospešita nakaz draginjske doklade istrskemu učiteljskemu. Zastopnika je prijazno sprejel predsednik in vladni zastopnik deželne pravne komisije blag. gospod tajni svetnik Lasciac. Razloživši mu žalosten finančni položaj, v katerem se učiteljsko nahaja radi izvanredno velike draginje, je zastopnikoma pojasnil, da je deželna upravna komisija že odredila vse potrebno ter odposlala 19. maja c. kr. deželnemu šolskemu svetu na Volosko. Draginjska doklada se nakaže od 1. januarja t. l. v isti meri, kakor državnim uradnikom. Blag. gosp. tajni svetnik je že tekom dneva zadevo urgiral pri c. kr. dež. šol. svetu. Dne 10. t. m. se je pa predstavila na c. kr. namestništvu v Trstu deputacija slovenskega-hrvatskega in italijanskega čiteltstva! O uspehu tega koraka v prihodnji številki »Učit. Tovariša«.

—i— **»Narodni blagdan.«** Hrvatski listi so pozivali hrvatski narod in vse prijatelje Istre, naj se na »narodni blagdan«, 5. julija, spomni z darovi Družbe sv. Cirila in Metoda za Istro. Ta poziv je imel jako lep uspeh.

—i— **Nemščina v Istri.** »Neue Freie Presse« pravi k znanemu odloku istrske deželneupravne komisije glede enakopravnosti uporabe deželnih jezikov, da se bo v bodoče pri podeljevanju deželnih služb dajalo prednost onim, ki se morejo izkazati tudi z znanjem nemščine. »N. Fr. Pr.« pravi nadalje, da je omenjeni odlok deželneupravne komisije uredil avtonomno jezikovno vprašanje po vzorcu za državne oblasti veljavnih odredb, in tako veljajo v Istri štiri deželni jeziki: nemščina, italijanščina, slovenščina in hrvaščina, in dostavlja, da ima nemščina že od nekdaj priznano mesto v rabi jezikov s strani oblasti, in na primer v območju rovinjskega sodišča je navada, da deželni zakonik izhaja poleg italijanskega in slovenskega jezika tudi v nemškem jeziku.

—i— **»Primorske Novine«,** ki bodo dnevnik, so pričele izhajati dne 1. julija na Sušaku pri Reki. — Ko je bil ustavljen »Riečki Novi List«, ki je imelo za posledico likvidacijo »Riečke Dioničke Tiskarne«, je bila Reka in ostalo hrvatsko primorje brez svojega lista. Poizkusi nekaterih reških Hrvatov, da ponovno zberejo denar za potrebno kavcijo in da uredijo stvari omenjene tiskarne, so bili brezuspešni, sedaj pa je O. Ljubić, upravitelj tiskarne, prenesel del tiskarne na Sušak, in tam bo izdal nov dnevnik »Primorske Novine«.

—i— **Po državnomadžarskih in mestnoitalijanskih šolah na Reki** je vse polno mladine s hrvatskimi priimki. To se je pokazalo v javnosti posebno zopet sedaj ob zaključku šolskega leta. Vsi reški listi priobčjujejo priimke odlikovanih učencev in učenk, in tu je 90 odstotkov hrvatskih priimkov, natisnjenih seveda na italijanski način.

—i— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro** je dobila od Jadranske banke v dar 1000 K.

—i— **Krajni šolski svet** v Materiji je sklenil, da se mora kaj storiti za nadziranje šol odraslih otrok, ki mlajše kvarijo. Naprosil je gospoda glavarja kot predstojnika občine, ki vodi policijsko službo, naj se za večje pregreške otroci od 12. do 16. leta kaznujejo po potrebi z zaporom. Nadzorstvo vodi občinski stražnik, po vseh pomagajo občinski čuvaji. Kaznuje se ostro zlasti ponočno postopanje in poškodba tuje lastnine.

—i— **Izključena učiteljsčnika.** Ministrstvo za uk in bogočastje je v sporazumu s ministrstvom za javna dela učenca I. letnika učiteljskega v Kopru, Petra Jurca in Stefana Petrisa, izključilo iz vseh ministrstvom za javna dela podrejenih, preko ljudske šole segajočih državnih učnih zavodov, kakor tudi iz vseh privatnih učnih zavodov enake kategorije s pravico javnosti.

—i— **Obsojen obrekovalac.** Bivši kanfanarski občinski tajnik Matteo Casara je bil obsojen zaradi obrekovalanja učitelja Antona Hvale, kakor smo to svoj čas že poročali. Najvišje sodišče mu je kazen zvišalo od 6 na 10 mesecev.

—i— **50letnica pomorske bilke pod Visom** hočejo Hrvati in Slovenci v Pulju skupno praznovati na dostojen in slovesen način. Vsa slavnost se bo vršila pod protektoratom nje ekscelence Helene pl. Chinelarževe in pod predsedništvom našega znanega starine, Nikole viteza Mardešića. Priprave za slavnost, ki se bo vr-

šila dne 23. julija, so že v teku. Čisti dohodek je namenjen vdovam in sirotam padlih junakov naše pomorske in kopne bojne sile.

—i— **Družba sv. Cirila in Metoda za Istro.** Bliža se konec šolskega leta, toda 35 šol in zavetišč, kolikor jih šteje družba, bo nadaljevalo svoje nodeljubno delovanje tudi v počitnicah. V vseh družbinah šolah so otvorene takozvane narodne pisarne, v katerih družbino požrtvovalno učiteljsko vrši lepo in hvalevredno službo v korist ljudstvu. Tja prihajajo matere, žene, otroci, ki ne znajo pisati ne čitati, da zvedo, kaj jim pišejo njihovi dragi z bojišču, in v teh pisarnah se pišejo pisma, prošnje in druge slične reči. Merodajni činitelji so to lepo družbino delovanje že opetovano pohvalili.

—i— **Hrvatsko žensko učiteljsko v Pazinu** je dobilo pravico javnosti. Koncem junija je došla v Pazin vest, da je tamkajšnje žensko učiteljsko dobilo pravico javnosti.

Iz Dalmacije.

—d— **Profesorja sta napadla oče** in sin, ker je dal sinu ponavljalni izpit. Zgodilo se je to v Zadru v Dalmaciji. Profesor Grisogono ni mogel dati dijaku Dundi dobrega reda, ker ga pač ni zaslužil. Dijak je bil ogorčen in oče z njim. Napadla sta profesorja na ulici, oče spredaj, sin pa zadaj. Profesor se je branil, prišli so ljudje na pomoč in ubranili profesorja. V vsem mestu je zbudilo postopanje Dunde splošno ogorčenje. Sin bo sedaj delal »izpit« pred sodiščem, in deležen ga bo tudi oče.

—d— **Glavno mesto Dalmacije.** V avstrijskih jugoslovanskih političkih krogih zopet pretresava vprašanje, ali ne bi bilo umestno, da se da značaj glavnega mesta Dalmacije Splitu ali Dubrovniku, ki sta bolj ugodni za glavno mesto, kakor pa je Zadar.

—d— **Oproščen obtožbe.** »Naše Jedinstvo« javlja, da je došla v Split iz Gradca brzojavka, ki naznana, da je dr. Anton Tresić-Pavičić oproščen obtožbe veleizdajstva. Razprava je trajala 20 dni.

—d— **Dr. Peter Dešković.** Te dni je umrl na Dunaju splitski odvetnik dr. Peter Dešković, ki je igral znamenito vlogo v časih narodnega prepoda naše Dalmacije, živo sodelujoč v tedanjih narodnih borbah v Splitu in je imel velik del zasluge, da je občina splitska prešla iz italijanskih rok v hrvatske roke. Bil je prvi tajnik narodne uprave te občine, a kasneje skoro nepretrgoma član občinskega sveta. Deloval je mnogo tudi publicistično, polemizirajoč z glasili avtonomnaško-italijanske stranke. In nekaj simbol preobrata v tej občini je slučaj, da je ravno on kupil palačo glasovitega vodje dalmatinskih Italijanov, Bajamontija. V zadnjih letih se je nekoliko odtegnil političnemu življenju ter se je bavil bolj s komunalnimi vprašanji. — Slava njegovemu spominu!

Splošni vestnik.

Narodna prava v Brnu. Te dni je imel češki okrajni šolski svet v Brnu sejo, ki jo je prvič vodil novoizvoljeni župan Schnitzler, Nemec, znan po svoji izjavi za narodni mir, kakor smo že poročali. Dvorini svetnik Podbrdsky je izjavil, da Čehi zaupajo novemu županu, ki naj ne odreče svoje pomoči češkemu šolstvu v Brnu. Župan Schnitzler je še enkrat izrazil upanje, da bo vojna omilila narodna nasprotja.

V Opavi bodo penzionisti npravnjeni policaji. Na seji mestnih opavskih svetoválcev je podal svetovalec Pilavka predlog, naj bi se opavski penzionisti naprosili, da bi izvrševali npravnstveno policijsko nadzorstvo nad mladino, ki se zanjo zaradi pomankanja policistov ne more nihče brigati. Mestni zastop je predlog sprejel in sklenil, da izda opavskim penzionistom v ta svrhu posebne legitimacije.

Slovensko Planinsko Društvo na mnoga vprašanja naznanja, da so odprte in oskrbovane kočje v Kamniški Bistrici, na Veliki planini in na Kamniškem sedlu. Dijaki imajo prosto prenočnino le, ako oddajo pri vstopu v kočjo tozadevno izkaznico od osrednjega odbora.

Hrvatski sabor je bil odgojen. Pred zaključkom seje so sklenili poslanci, da se naj vsakemu odtegne od dijet po 50 kron. Od tako nabrane vsote se naj izroči polovica Ciril-Metodovi družbi za Istro, polovica pa za izobrazbo hrvatskih vojni invalidov.

Za očiščenje jezika. Naučni minister dr. vitez pl. Hussarek je razposlal učnim oblastem odlok, v katerem izraza željo, naj bi se na vseh straneh delalo na to, da se iztrebijo nepotrebne tujeke. Odlok sam daje zgled za tako delo — pisan je brez

tujk, dočim so doslej ravno uradna naznanila bila običajno polna tujih besed. Naučni minister je rešil vprašanje o očiščenju jezika na zgleden način. Zadovoljuje se s tem, da se iztrebijo le tujke, ki jih je lahko nadomestiti z domačimi besedami, vsako fanatično in brezobzirno metodo pa označuje kot nepotrebno in izgrešeno. Zlasti hoče varovati strokovne izraze, ki se ne dajo lahko nadomestiti, ker mnogokrat manjka primerne domače označbe. Tako je minister določil srečno srednjo pot in s tem obsodil vsako pretiranost kot smešno.

Razpis natečaja za črnogorske ljudske šole. C. in kr. vojna uprava Črne gore namerava popolniti izpraznjena mesta na osnovnih (ljudskih) črnogorskih šolah z izvrstnimi učitelji in učiteljicami iz Avstro-ogrske monarhije. Vsi oni, ki bi hoteli biti nameščeni na teh šolah kot učitelji (učiteljice), se s tem pozivajo, da kar najprej pošljejo svoje prošnje »C. in kr. vojnemu generalnemu poveljstvu v Črni gori, etapna pošta Cetinje«. — Prošnji, ki naj se predložijo predpisanim službenim potom, treba priložiti: 1. Krstni list. 2. Izpričevala izvršenih šol in učnih zavodov. 3. Izpričevala o položajih izpitih. 4. Domovnico. 5. Izpričevalo, s katerim politična oblast dotičnega bivališča potrjuje, da ni nikakih zaprek, da prosilec (prosilka) stopi v učiteljsko službo pod c. in kr. vojno upravo Črne gore. 6. Opis življenja (curriculum vitae). Učitelji bodo dobivali po svoji kvalifikaciji in po letih, ki so jih prebili v učiteljski službi, letno plačo 1400 K do 3400 K in poleg tega stanovanje v naravi ali pa primeren pavšal. One učiteljske osebe, ki bi mogle deco poučevati tudi v nemškem jeziku, bodo dobivale razen svojih redovitih prejemkov tudi še plačilni dodatek letnih 240 kron. Vojna uprava se bo posebno pobrigala, da se prosilec zagotovo pravo, ki ga imajo do pokojnine, in pa morebitni povratek v njih dosedanje službo.

Razgled.

— **Nemški dnevnik v Bolgariji.** V Sofiji je pričel izhajati dnevnik »Bulgarische Handelszeitung«, in sicer v nemškem in bolgarskem jeziku.

— **Prisiljen abstinentsvo.** Norveška vlada je predložila parlamentu načrt zakona, ki odreja, da morajo biti vojaki, železničarji, tramvajski nameščenci in šoferji abstinentsvo.

— **Profesor dr. Teodor Pfeiffer umrl.** Pred nekaj dnevi je umrl v Gradcu profesor dr. T. Pfeiffer na oslabelosti srca po žolčni operaciji. Star je bil šele 48 let. Pfeiffer je študiral na Dunaju zdravstvo in je bil učenec dr. Krausa. Pozneje je postal docent in profesor na graškem vseučilišču. Odlikoval se je zlasti v boju proti jetiki, in prav v veliki meri je njegova zasluga, da so ustanovili na Štajerskem vzorna zdravilišča za jetične bolnike v Hörgasu in Enzenbachu. Pfeiffer sam je bil voditelj teh zdravilišč. Tudi mnogo učiteljev je dobilo Pfeifferjevo pomoč in marsikdo ve hvalo pokojnemu Pfeifferju za trud v boju proti tuberkulozi. Vsekakor vemo ceniti tudi mi njegove človekoljubne zasluge za blagor bolnikov te vrste. Blag mu bodi spomin!

— **Umrl je v Parizu francoski geograf Onésime Reclus,** brat slavnega Eliseé Reclusa v 80. letu svoje starosti. Onésime Reclus je prepotoval mnogo sveta ter je spisal več, po vsem svetu znanih knjig.

— **Otrobi za ljudi.** Praški kemik profesor Stoklasa se je oglasil s predlogom, naj pšenico meljejo tako, da bo ostalo v moki kolikor večje mogoče otrobo, češ, da je bila moka, iz katere so izločeni otrobi, zdravju škodljiva, zlasti zdravju tistih, ki imajo sladkorno bolezen. Iz žita bi se na ta način lahko zmlelo 25% več moke, kakor sedaj, in bi bil kruh bolj redilen in bolj nasiten kakor je dandanes, ter bi ljudje lažje pogrešali meso. — No, tudi to bomo poizkusili!

— **Jubilej odličnega slovaškega voditelja.** Dne 28. junija je praznoval predsednik slovaške narodne stranke odvetnik Matuš Dula svoj 70. rojstni dan. Vse svoje življenje je posvetil slovaškemu narodnemu delu; po smrti voditelja Pavla Mudrona je bil izvoljen za predsednika narodne stranke.

— **Za novega rektorja češke univerze v Pragi** je bil izvoljen letos profesor dermatologije dr. Janovsky. Teološka fakulta je podala protest, ker univerza že 10 let ni izvolila nobenega teologa za rektorja, in se volitve ni udeležila.

— **Nadžkof v Kolnu** je izdal z verskega stališča na vse Kolnu sosedne župnije strogo odredbo glede navijanja živil na trgu od strani kmetijskega prebivalstva. Opozarja jih tudi, da naj s prinašanjem živil ne izostajajo. To bi bilo tudi drugod umestno.